

Raadsinformatiebericht

Collegevergadering: 19 december 2023

Zaaknummer : 1222519
Team : Ruimtelijk Beleid Heemstede
Portefeuillehouder : A.M.C.E. Stam
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Raadsinformatiebericht: Invoering Omgevingswet per 1 januari 2024

- Ter informatie/update Toezeggingen/actielijst commissie of raad
 Beantwoording schriftelijke vragen Overige

Met dit bericht informeren wij u over de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Inleiding

Met dit bericht informeren wij u over de Omgevingswet en wij waar als gemeente staan nu op 1 januari 2024 de wet inwerking gaat treden.

De Omgevingswet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen en werken. Deze wet moet het voor inwoners en bedrijven eenvoudiger maken om vergunningen aan te vragen, zoals voor nieuwe woningen, winkels, bedrijven of de aanleg van wegen. Met behulp van één digitaal loket wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. In de wet worden daarvoor allerlei bestaande wetten, ook over milieu, water en natuur, samengevoegd en beter op elkaar afgestemd.

De eerste helft van 2024 wordt ongetwijfeld een spannende periode waarbij we moeten letten op zowel oude als nieuwe wet- en regelgeving. We verwachten veel vragen van inwoners en ondernemers, maar ook uitzoekwerk naar hoe alles in de praktijk zal verlopen. We hebben er vertrouwen in dat we deze fase samen zorgvuldig en transparant kunnen doorlopen, waarbij we leren, improviseren en evalueren. De wet is geen doel op zich, maar slechts een middel om de dienstverlening, de integraliteit van besluiten en de begrijpelijkheid van regels te verbeteren.

Terugblik; waar staan we nu

Om de invoering van de nieuwe wetgeving goed te laten verlopen is er een ambtelijk programmteam Omgevingswet ingesteld. Binnen dit team zijn een aantal projecten opgestart om tot een Omgevingsvisie te komen, de voorbereidingen voor het Omgevingsplan in gang te zetten en

ook de financiële en juridische consequenties te regelen. Ook is er aandacht besteed aan de gevolgen voor de dienstverlening en het vergunningentraject. Heel belangrijk ook is dat tijdig de koppeling met het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is gemaakt.

In de afgelopen periode is veel aandacht uitgegaan naar onder andere de volgende onderwerpen in relatie tot de daadwerkelijke invoering:

- **Digitaal stelsel;** Op 29 november jl. hebben we samen met de VNG, Omgevingsdienst IJmond en de Veiligheidsregio (VRK) de 'Zeker van je zaak'-test met succes doorlopen. Hiermee zijn we er zeker van dat we alle verzoeken via het DSO kunnen ontvangen en (gezamenlijk) kunnen behandelen via ons VTH-zaaksysteem.
- **Verordeningen en bruidsschat;** Er is gewerkt aan een lijst met regels die in onze verordeningen over de fysieke leefomgeving gaan. Die gaan namelijk vanaf 1 januari 2024 deel uit maken van het tijdelijke omgevingsplan. De zogenaamde bruidsschat, regels van het Rijk over vergunningvrij bouwen en over milieuactiviteiten die ook in het tijdelijke omgevingsplan komen, hebben we in kaart gebracht en van vragenbomen voorzien. Zo kan een inwoner of initiatiefnemer via het DSO een aanvraag doen of bekijken hoe een ander in de gemeente geregeld is.
- **Dienstverlening;** Alle standaardbrieven voor vergunningen zijn nagelopen en aangepast op het juridisch kader van de Omgevingswet of ander aanverwante wetten c.q. verordeningen. De balies en lijnafdelingen zullen worden voorzien van een Q&A (vraag en antwoord overzicht) zodat eenvoudige vragen of doorverwijsvragen sneller en efficiënter kunnen worden afgehandeld.
- **Adviesrecht en participatie;** De Vvgb (Verklaring van geen bedenkingen) vervalt met de nieuwe Omgevingswet. Daarom heeft de raad vorig jaar in september jl. een besluit genomen over de rolverdeling tussen de raad en het college en over de rol die de omgeving krijgt. Concreet is vastgelegd in welke gevallen de raad bij activiteiten die afwijken van het omgevingsplan een bindend advies geeft en er sprake is van verplichte participatie.
- **Legesmodel, mandaatregelingen en verordening planschade;** Alle mandaten zijn aangepast aan de Omgevingswet. Ook de heffingsgrondslag voor omgevingsvergunningen is in de Legesverordening aan de hand van de modelverordening van de VNG aangepast aan de Omgevingswet. Er is een herberekening gemaakt van alle uren en gewijzigde procedures en de tarieven zijn daarop aangepast. De nieuwe regels voor het wel of niet vergoeden van nadeelcompensatie (voorheen planschade) hebben we opgenomen in een nieuwe verordening.
- **Communicatie inwoners en bedrijven;** De landelijke overheid is sinds kort een landelijke gestart campagne specifiek voor inwoners en bedrijven. Voor de specifiek Heemstedse situatie houden we de website bij: [Omgevingswet | Gemeente Heemstede](#).

Vooruitblik; aan de slag met de Omgevingswet in 2024

In de Omgevingswet staat dat iedere gemeente een omgevingsvisie en een omgevingsplan moet hebben. Wie iets wil doen in de leefomgeving waarvoor een vergunning nodig is, dan heet dat een omgevingsvergunning.

- **Omgevingsvisie:** Momenteel werken we aan een visie-op-hoofdpijnen. Op dit moment verwerken we de resultaten van de participatie en formuleren we de ontwikkelrichting op hoofdpijnen voor Heemstede tot 2040. Professionele partners worden uitgenodigd een reactie te leveren op deze

ontwikkelrichting. Voor de participatie en communicatie met inwoners houden een aparte website bij: [Omgevingsvisie.Heemstede.nl](https://www.omgevingsvisie.heemstede.nl). De 80% versie van de visie op hoofdlijnen wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024 voorgelegd aan de raadscommissie Ruimte.

- **Omgevingsplan:** Per 1 januari 2024 gaan we werken met een tijdelijk omgevingsplan. Dit bestaat uit de huidige bestemmingsplannen, onze verordeningen (voor zover ze over de fysieke leefomgeving gaan) en de bruidsschat (rijksregels die vervallen en gemeentelijke regels worden). Er wordt gewerkt aan een stappenplan en een casco voor het nieuwe omgevingsplan. Het stappenplan wordt in het voorjaar van 2024 ter kennisname aangeboden aan de raad.

Voor een plan of ontwikkeling waarvoor een aanpassing van het bestaande bestemmingsplan nodig is, geldt straks een andere procedure. Er kunnen twee routes worden doorlopen:

1. Afwijken van het omgevingsplan via een omgevingsvergunning;
2. Wijziging van het omgevingsplan. De keuze voor een route gebeurt in overleg met de betrokken vakafdelingen.

We kijken samen met de initiatiefnemer wat de meest geschikte route is.

- **Omgevingsvergunning:** Onze organisatie is gereed om vergunningaanvragen en meldingen te behandelen op grond van de Omgevingswet. De afgelopen twee jaar hebben betrokken medewerkers zich beziggehouden met het verbeteren van de VTH-processen (vergunning, toezicht en handhaving). De inzet lag daarbij op het laten aansluiten op de eisen die de Omgevingswet stelt, waarbij de fases en procedures voor de omgevingsvergunning in kaart zijn gebracht en vergeleken met de huidige procedure. Op basis hiervan zijn opleidingen voor onze medewerkers georganiseerd en afspraken gemaakt met de Omgevingsdienst IJmond. Het opleiden van onze medewerkers zullen wij ook na 1 januari blijven organiseren.

Risico- en verwachttingsmanagement

Het programmateam Omgevingswet voert regelmatig overleg met elkaar over een zorgvuldige invoering van de wet. Hieruit concluderen we een aantal risico's die buiten onze gemeentelijke invloedssfeer ook landelijk spelen. In ons periodieke overleg met de VNG blijven we hier aandacht voor vragen. De volgende risico's willen we noemen:

- Het nieuwe Omgevingsloket voor inwoners en bedrijven werkt nog niet zoals het hoort. Hierdoor ontstaat een situatie waarbij informatie voor gebruikers, zonder kennis van het omgevingsrecht, niet gemakkelijk te vinden is. Hierdoor houden er we er rekening mee dat er meer vragen bij de gemeentelijke organisatie terecht komen en procedures langer dan gewenst kunnen duren.
- We gaan de juridisch-planologische werking van de Omgevingswet in de praktijk ondervinden. Het is waarschijnlijk dat de wetgeving in de komende jaren nog wordt bijgewerkt via reparatiebesluiten. Veel vraagstukken zullen extra juridisch advies vereisen. Op landelijk niveau is er ondersteuning beschikbaar via een informatiepunt.
- Bouwprojecten en overige ruimtelijke initiatieven lopen mogelijk vertraging op door andere procedures en participatie. De insteek van de wet is om de procedures te versnellen. In de eerste periode zijn de voorwaarden hiervoor nog niet gegeven, zoals een goed werkend digitaal stelsel en een actueel omgevingsplan voor de hele gemeente.

De ambtelijke organisatie kan tijdelijk onder druk komen te staan als gevolg van bovenstaande risico's. In de eerste maand van het nieuwe jaar hebben de betrokken lijnafdelingen 2 keer per week met elkaar overleg, zodat wij kunnen monitoren of dit goed gaat en/of dat wij iets moeten gaan organiseren.

Financiële consequenties

De inschatting is er op de korte termijn een beperkt effect is op de algemene middelen en de legesopbrengst. Op de langere termijn zijn de consequenties in theorie afhankelijk of er zich een scenario zal voordoen waarbij door het wijzigen het omgevingsplan er sprake is van enige deregulering. Het spreekt voor zich dat alleen voor activiteiten die vergunningplichtig blijven legesheffing mogelijk is. Over de effecten op de leges zal bij besluiten over de legesverordening en jaarrekening worden gerapporteerd.

Wel maken we extra onderhoudskosten die nodig zijn voor ICT. Dit zijn implementatiekosten voor het de aanschaf van nieuwe plan en VTH-software om te kunnen werken met het DSO. Deze kosten zijn vanaf 2024 verwerkt in de meerjarenbegroting. In 2022 hebben we vanuit het gemeentefonds 220.000 euro ontvangen om de invoeringskosten van de Omgevingswet te dekken.

Vervolg

Van programma naar lijnorganisatie

Het programmateam Omgevingswet bereidt de implementatie van de wet zo goed mogelijk voor. Het doel is de ambtelijke organisatie klaar te maken om praktisch de wet uit te voeren. Per 1 januari volgt de daadwerkelijke uitvoering door diverse vakafdelingen. In het eerste kwartaal van 2024 volgt een evaluatie en daarmee geleidelijk de ontvlechting van het programma.

Communicatie

Recentelijk is er een landelijke communicatiecampagne gestart vanuit de Rijksoverheid, waar wij als gemeente ook op aansluiten. Zo willen wij onze inwoners, ondernemers en initiatiefnemers informeren over het werken met de nieuwe Omgevingswet.